

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle EU:n makroaluestrategioiden täytäntöönpanosta”

(COM(2022) 705 final)

(2023/C 293/14)

Esittelijä: **Stefano PALMIERI**

Yhteisesittelijä: **Dimitris DIMITRIADIS**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 2.5.2023
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 34 artikla
Vastaava jaosto	talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus
Hyväksyminen jaostossa	30.5.2023
Hyväksyminen täysistunnossa	14.6.2023
Täysistunnon numero	579
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	169/1/2

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) toteaa, että makroaluestrategioilla on tärkeä merkitys alueiden sosiaalisen, alueellisen ja taloudellisen yhteenkuuluvuuden kannalta ja että ne edistävät naapurimaiden yhdentymistä EU:hun.

1.2 ETSK huomauttaa, että makroaluestrategioiden avulla puututaan kysymyksiin, jotka edellyttävät useiden maiden (ja niiden eri toimijoiden) yhteistyötä monialaisesti ja monitasoisen hallinnon pohjalta. Eri toimijoiden olisi siis pyrittävä sovittamaan kansalliset intressit ja yhteistyön periaate yhteen ja samalla kevennettävä byrokraattisia ja monimutkaisia menettelyjä, jotka vähentävät kiinnostusta makroaluestrategioita kohtaan.

1.3 ETSK katsoo, että makroaluestrategioiden vahvistamiseksi olisi toteutettava lisätoimia, jotta ne herättäisivät luottamusta ja niiden avulla voitaisiin näyttää mallia muutoksen aikaansaamisesta ja edistää eurooppalaisia arvoja, erityisesti kun on kyse alueiden sosiaalisesta, alueellisesta ja taloudellisesta yhteenkuuluvuudesta ja naapurimaiden yhdentymisestä unioniin sekä Agenda 2030 -toimintaohjelmasta.

1.4 ETSK toteaa, että makroaluestrategiat ovat olleet hyödyllisiä välineitä taltutettaessa terveyskriisiä ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vaikutuksia. Etenkin Tonavan aluetta koskevalla EU:n strategialla ja EU:n Itämeri-strategialla on ollut merkittävä rooli Ukrainan ja unionin välisten yhteyksien lisäämisessä ukrainalaispakolaisten kotouttamiseksi sekä turvallisten tavaraliikennekäytävien luomisessa.

1.5 Vihreän, digitaalisen ja sosiaalisen siirtymän osalta ETSK huomauttaa, että täytäntöönpanoprosessit vaihtelevat makroaluestrategioittain, koska alakohtaisen toimintapolitiikan täytäntöönpanovalmiuksissa ja -tasoissa on eroja ja EU:n ulkopuolisten maiden valmiustaso saattaa olla alhaisempi. Komitea katsoo, että eroihin on tärkeä puuttua ennen kaikkea heikoimmassa asemassa olevia alueita koskevin erityistoimenpitein, jotta taloudellinen kilpailukyky ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus eivät muutu ongelmallisiksi kysymyksiksi, jotka kasvattavat kehittyneempien ja vähemmän kehittyneiden alueiden välistä kuilua entisestään.

1.6 ETSK katsoo niin ikään, että on ratkaisevan tärkeää vahvistaa vihreän, digitaalisen ja sosiaalisen siirtymän välistä yhteyttä niin, että tuotannon painopiste saadaan siirrettyä määrän lisäämisestä laadun parantamiseen – jolloin voidaan välttää ylituotantoa, joka menee hukkaan – ja noudattaa tässä yhteydessä kaikilta osin strategisen riippumattomuuden periaatetta. Näin ollen on tärkeitä tuketua älykkääseen erikoistumiseen ja klustereiden muodostamiseen sekä tarjota asiaan liittyvää tarkoituksenmukaista ja perusteellista koulutusta.

1.7 ETSK kiinnittää huomiota siihen, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla ja työmarkkinaosapuolilla on keskeinen merkitys päätöksenteon parantamisessa. Näin on erityisesti siksi, että ne saattavat paikallis- ja alueyhteisöt lähemmin tekemisiin makroaluestrategioiden kanssa. Komitea kannustaa jäsenvaltioita mutta myös Euroopan komissiota lisäämään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, työmarkkinaosapuolten sekä alue- ja paikallishallinnon osallistumista entisestään, jotta sitoutumista ohjelmiin voidaan vahvistaa.

1.8 Kaikkien neljän makroaluestrategian tehokkuuden ja vaikuttavuuden kannalta on myös tärkeää vahvistaa paikallisten valtiollisten ja valtiosta riippumattomien toimijoiden valmiuksien kehittämistä. ETSK pitääkin tähdellisenä käynnistää näille toimijoille suunnattuja tiedotus- ja koulutustoimia. Komitea ehdottaa tässä yhteydessä Erasmus-ohjelman kaltaisen järjestelmän perustamista makroaluestrategioiden piiriin kuuluvien alueiden välistä lyhyen ja keskipitkän ajan virkamiesvaihtoa varten. ETSK suhtautuu myönteisesti aloitteeseen käynnistää institutionalisoitu kansalaisvuoropuhelu makroalueilla ja katsoo voivansa auttaa asiassa. Lisäksi on tärkeää, että komitealla on järjestäytyntä kansalaisyhteiskuntaa ja työmarkkinaosapuolia edustavana toimielimenä entistä aktiivisempi rooli ja että se kuuluu kaikkien makroaluestrategioiden hallintoelimiin. Tämä voi tehostaa synergioita ja yhteistyötä ja lisätä niiden näkyvyyttä. Komitea ehdottaakin, että järjestetään foorumeita makroaluestrategioihin osallistuvien jäsenmaiden kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten edustajien kanssa.

1.9 ETSK kehottaa myös selvittämään kaikkien makroaluestrategioiden yhteydessä mahdollisuuksia lisätä keskeisten kehitystä edistävien paikallisten toimijoiden (pk-yritykset, nykyiset teollisuusklusterit, paikalliset pankit, yhteiskunnalliset yritykset, ammattiliitot, tiedeyhteisö, kansalaisjärjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan organisaatiot) sekä monikansallisten yritysten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja pankkien osallistumista, sillä se on nykyisellään riittämätöntä. Tilanteen korjaaminen on ratkaisevan tärkeää. Strategioissa olisi noudatettava kumppanuusperiaatetta kaikilta osin, ja asianomaiset sidosryhmät olisi otettava niihin täysipainoisesti mukaan.

1.10 ETSK toteaa, että jotta makroalueisiin liittyviä hankkeita saadaan tehostettua, on tärkeää muokata makroaluestrategiat Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteiden mukaisiksi ja huolehtia siitä, että niillä täydennetään vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan tavoitteenasettelua.

1.11 Euroopan komissio on pyrkinyt lisäämään makroaluestrategioiden näkyvyyttä, mutta ETSK katsoo, että viestinnän parantaminen ei ole vain yhden keskeisen toimijan käsissä vaan edellyttää strategioihin osallistuvien jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden aktiivisempaa toimintaa. Komitea voi auttaa etenemään tähän suuntaan, ja kansalaisyhteiskunnan monitasoisella osallistumisella saattaa olla olennainen merkitys.

1.12 ETSK katsoo, että makroaluestrategioiden yhteydessä pitäisi harkita erilaista hallintomallia. Koska poliittisen tason edustajina toimivat ulkoasiainministerit, operatiivista tasoa olisi lujitettava tehostamalla yhteistyötä EU-asioista vastaavien ja EU-varojen käytöstä vastaavien ministeriöiden kanssa. Myös alueviranomaisten osallistuminen, niiden hallinnollisten valmiuksien vahvistaminen ja aluesuunnittelun tehostaminen on ratkaisevan tärkeää makroaluestrategioiden täytäntöönpanon kannalta.

1.13 ETSK toivoo, että Euroopan parlamentin aluekehitysvaliokunnan hyväksyttyä mietintönsä aika on kypsä makroaluestrategian toteuttamiselle myös läntisen Välimeren alueilla.

1.14 Tulevan koheesiopolitiikan arvioinnin yhteydessä on pohdittava tarkoin, mitä parannuksia makroaluestrategioihin on tehtävä, jotta niiden koko potentiaali saadaan käyttöön.

2. Johdanto

2.1 Euroopan unioni (EU) on laatinut makroaluestrategioita vuodesta 2009 lähtien. Ne ovat yhdenmukaisesti tehostetun yhteistyön kehyksiä, joiden avulla samalla alueella sijaitsevat maat voivat vastata yhteisiin haasteisiin yhteisvoimin tai hyödyntää yhteistä potentiaalia parhaalla mahdollisella tavalla.

2.2 Aloitteen makroaluestrategian laatimisesta tekevät samalla maantieteellisellä alueella sijaitsevat EU:n jäsenvaltiot ja unionin ulkopuoliset maat, jotka myös asettavat strategialle tavoitteet. Strategian piiriin kuuluva alue määritellään fyysisten ominaisuuksien perusteella (vesistöalue, merialue, vuoristo jne.) ja ottaen huomioon olemassa olevat perinteiset sosioekonomiset ja kulttuuriset yhteydet, jotta voidaan vastata tarkoituksenmukaisesti EU:n nopeasta laajentumiskehityksestä johtuviin haasteisiin.

2.3 Makroaluestrategioiden muodostamien yhdenmukaisesti tehostetun yhteistyön kehysten avulla voidaan tarttua yhdessä haasteisiin ja mahdollisuuksiin tietyillä sellaisilla EU:n alueilla, joilla tämä ei ole mahdollista yksittäin yhteisiä välineitä käyttäen. Lisäksi makroaluestrategiat voivat nykytilanteessa olla merkittävä keino saada laajennettua EU:n toimien alueellista tavoitavuutta.

2.4 ETSK esittää käsillä olevassa lausunnossa arvionsa neljännessä Euroopan unionin makroaluestrategioiden täytäntöönpanoa käsittelevästä kertomuksesta. Arvioinnissa otetaan huomioon, että EU:n makroaluestrategioihin osallistuvat 19 EU:n jäsenvaltiota ja kymmenen unionin ulkopuolista maata osoittivat vuoden 2020 puolivälistä vuoden 2022 puoliväliin kestäneen raportointijakson aikana merkittävää kykyä selviytyä vakavista ja jatkuvista ulkoisista häiriöistä ja että ne joutuivat siirtymään tavanomaisesta yhteistyöstään solidaarisuustoimiin, jotta covid-19-pandemian ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen vaikutukset saataisiin taltutettua yhteisvoimin.

3. Yleisarvio makroaluestrategioiden täytäntöönpanosta

3.1 EU:n Itämeri-strategia (EUSBSR)

3.1.1 Vuonna 2009 käynnistetyssä EU:n Itämeri-strategiassa on mukana kahdeksan unionin jäsenvaltiota ja neljä unionin naapurimaata. Strategialla on kolme keskeistä tavoitetta – Itämeren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen –, ja se jakautuu 14:ään toisiinsa kytkeytyvään politiikka-alaan, jotka koskevat mm. riskejä, biotaloutta, terveyttä ja koulutusta.

3.1.2 Itämeren alueen Interreg-ohjelmalla on ollut alusta lähtien keskeinen rooli makroaluestrategian täytäntöönpanon rahoituksessa. Vuosina 2014–2020 Interreg-ohjelmasta osoitettiin noin 278 miljoonaa euroa alueen hankkeiden toteuttamiseen, ja vuosiksi 2021–2027 Itämeren alueen Interreg-ohjelmaan on varattu 259 miljoonaa euron määrärahat.

3.1.3 Itämeri-strategian toimintasuunnitelmaa tarkistettiin vuonna 2021. Tarkistuksen yhteydessä vähennettiin toimien määrää, otettiin käyttöön järjestelmä sidosryhmien (myös talouselämän osapuolten ja työmarkkinaosapuolten) entistä tiiviimmän yhteistyön helpottamiseksi ja perustettiin uusi väline eli Itämeri-strategian yhteyspiste (*Baltic Sea Strategy Point*, BSP) antamaan hallinnollista ja teknistä tukea strategian hallinnointia ja kehittämistä sekä siihen liittyviä tiedustustoimia varten.

3.1.4 Itämeri-strategialla on tuettu mukana olevia alueita asetettujen kestäväpohjaista ja älykästä kasvua koskevien tavoitteiden saavuttamisessa. Vaikka yhteistyön keskeyttäminen Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vuoksi on estänyt alueen suurimpien ongelmien ratkaisemisen, strategian avulla voidaan vastata esiin nouseviin uusiin haasteisiin.

3.2 Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia (EUSDR)

3.2.1 Joulukuussa 2010 käynnistetyssä ja vuonna 2020 päivitettyssä Tonavan aluetta koskevassa EU:n strategiassa on mukana 14 maata (yhdeksän EU:n jäsenvaltiota ja viisi unionin ulkopuolista maata). Strategia rakentuu neljän pääpilarin ympärille: 1) alueen yhdistäminen, 2) ympäristönsuojelu, 3) hyvinvoinnin luominen ja 4) alueen vahvistaminen. Nämä neljä tavoitetta taas on jaoteltu 12 painopistealaa.

3.2.2 Strategian rahoitukseen myönnettiin kaudella 2014–2020 tukea ensisijaisesti Tonavan alueen valtioiden välisestä Interreg-ohjelmasta, yhteensä 231 miljoonaa euroa. Kaudella 2021–2027 ohjelmasta saatavan rahoituksen määrä on kuitenkin kokonaisuudessaan 213,1 miljoonaa euroa.

3.2.3 Strategian toimintasuunnitelmaa muutettiin vuonna 2020 niin, että toiminta saatettiin strategiselle pohjalle ja tavoitteet järjesteltiin uudelleen. Päivityksellä pyrittiin kolmeen tavoitteeseen: järjeistämään toimia karsimalla niiden määrä 137:stä 85:een, tekemään toimintasuunnitelmasta asiakirja, jossa annetaan strategista ohjausta makroaluestrategian täytäntöönpanoa varten, ja muuttamaan toimintasuunnitelmaa niin, että se olisi entistä johdonmukaisempi muiden rahoitusohjelmien ja -välineiden, eritoten koheesiopolitiikan ohjelmien mutta myös muiden EU:n rahoitusohjelmien ja -välineiden, sekä Tonavan alueen maiden valtio-, alue- ja paikallistasolta saatavan rahoituksen periaatteiden kanssa. Strategian mukaiset toimet saatettiin toimintasuunnitelman tarkistuksen yhteydessä vastaamaan EU:n uusia painopisteitä, mm. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Merkittäviä edistysaskelia on lisäksi otettu nuorten osallistamistoiminnan myötä ja tehostamalla EU:n rahastojen kanssa tehtävää yhteistyötä.

3.2.4 Päivityksestä huolimatta Tonavan alueen makroaluestrategian täytäntöönpanoa hidastavat useat tekijät: konkreettiset sosioekonomiset erot alueella, rahoitusvarojen puute ja mukana olevien maiden heikko poliittinen sitoutuminen asiaan. Lisäksi osallistujamaat kamppailevat covid-19-pandemian jälkeisen elpymisen, ilmastonmuutoksen ja digitaalisen siirtymän kaltaisten laajempien, globaalien haasteiden kanssa, ja nämä kaikki voivat viedä huomiota pois pyrkimyksistä parantaa Tonavan aluetta koskevan EU:n strategian täytäntöönpanoa.

3.3 Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR)

3.3.1 Vuonna 2014 käynnistetty Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia kokoaa yhteen kymmenen maata (neljä EU:n jäsenvaltiota ja kuusi unionin ulkopuolista maata) ja rakentuu neljän pääpilarin varaan: sininen kasvu, alueen yhdistäminen, ympäristön laatu ja kestävä matkailu. Strategian yhteyspiste (*EUSAIR Facility Point*) tarjoaa operatiivista tukea koordinoimista ja täytäntöönpanoa varten.

3.3.2 Adrian- ja Joonianmeren alueen Interreg-ohjelmasta (ADRION) osoitettiin kaudella 2014–2020 yhteensä 118 miljoonaa euroa strategian neljän pilarin mukaisten hankkeiden rahoittamiseen, mukaan lukien ohjelman ensisijaisesta toimintalinjasta 4 myönnetty tuki strategian hallintoa varten. Kaudella 2021–2027 Interreg ADRION-ohjelmasta saadaan rahoitusta 136,7 miljoonaa euroa.

3.3.3 ETSK panee tyytyväisenä merkille Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan strategian puitteissa toteutetut toimet nuorisoneuvoston perustamiseksi ja kehottaa muita makroalueita tehostamaan nuorisoneuvostojen toimintaa. Lisäksi komitea kehottaa kaikkia makroalueita lisäämään nuorisoneuvostojen vaikutusmahdollisuuksia ja antamaan niiden kanssa käytävälle vuoropuhelulle virallisen aseman esimerkiksi vuotuisten foorumien yhteydessä.

3.3.4 EU muokkasi Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan strategian brändi-identiteettiä marraskuussa 2021 esittämässään selvityksessä Report on the repositioning of the European Union Strategy for the Adriatic and Ionian Region (EUSAIR), jotta strategia avautuisi kohdeyleisölle helpommin. Sen mukaan on suositeltavaa jatkaa strategian mukauttamista unionin poliittisiin painopisteisiin, kuten Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan ja digitaaliseen siirtymään, ja samalla asettaa kansalaisyhteiskunta ja nuoret strategian omien painopisteiden keskiöön.

3.3.5 Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevan strategian edistymisestä todettakoon, että vaikka alueen vakauden lisäämisessä ja maiden välisessä lähentymisessä on saatu tuloksia aikaan, kaikkia mahdollisuuksia luoda synergiaa makroalueen muiden monenvälisten aloitteiden kanssa ei ole vielä hyödynnetty ja EU-maiden ja unionin ulkopuolisten maiden välillä on edelleen eroja. Strategia kattaa liian monia näkökohtia, sen piiriin kuuluva maantieteellinen alue on hyvin monitahoinen ja monimuotoinen, ja sille on asetettu liikaa tavoitteita.

3.4 Alppien aluetta koskeva EU:n strategia (EUSALP)

3.4.1 Alppien aluetta koskeva EU:n strategia käynnistettiin vuonna 2015, ja se on unionin hyväksymistä makroaluestrategioista tuorein. Siinä on mukana seitsemän maata, joista viisi on EU:n jäsenvaltioita ja kaksi unionin ulkopuolisia maita. Strategia jakautuu kolmeen aihealueeseen: talouskasvu ja innovointi, liikkuminen ja sujuvat yhteydet sekä ympäristö ja energia. Näitä kolmea aihealuetta täydennetään monialaisella hallinnoinnilla, ja näin on tarkoitus tarjota alueelle toimiva makroalueen hallintomalli.

3.4.2 Vuosina 2014–2020 Alppien alueen Interreg-ohjelmasta osoitettiin alueelle 139 miljoonaa euroa, ja kaudella 2021–2027 käytettävissä on yhteensä 107 miljoonaa euroa neljää painopistealaa varten, jotta Alppien alueesta saataisiin tehtyä ilmastokestävä, vihreä ja hiilineutraali.

3.4.3 Vaikka kaupunkialueiden ja vuoristoisten maaseutualueiden välillä on selvä kuilu, makroalueelle on ominaista vahva keskinäinen sosioekonominen riippuvuus. Osa Alppien aluetta koskevaan strategiaan osallistuvista maista (Saksa, Italia, Itävalta ja Slovenia) on mukana muissakin makroaluestrategioissa, mikä on aiheuttanut haasteita. On selvää, että hallintoprosesseihin on panostettava nykyistä enemmän, jotta päällekkäisyydet saadaan muutettua täydentävyyksiksi.

3.4.4 Alppien aluetta koskeva strategia on muihin makroaluestrategioihin verrattuna hyvin jäsenelty. Tämä johtuu siitä, että Alppien alueella on järjestelmällinen, institutionaalinen rakenne ja pitkät yhteistyöperinteet Alpeja koskevan yleissopimuksen ja muiden aloitteiden, kuten Alppien alueen yhteistyöyhteisön ARGE ALPin, Euroopan vuoristoalueiden yhteistyöjärjestön Euromontan, paikallisviranomaisien *Alliance in the Alps* -verkoston, ALPARC-suojelualueverkoston ja Alppien tutkimukseen keskittyvän kansainvälisen tiedekomitean ISCARin, sekä alueella toimivien muiden organisaatioiden ansiosta. Strategiaan osallistuvilla kahdella unionin ulkopuolisella maalla Sveitsillä ja Liechtensteinillä on hyvät institutionaaliset ja hallinnolliset valmiudet, joten ne pystyvät tekemään yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden kanssa tasavertaisesti.

4. Makroalueet ja Ukrainan sota

4.1 Ukrainan sota on vaikuttanut makroaluestrategioihin sekä suoraan että välillisesti. Niiden puitteissa toteutettavissa yhteistyötoimissa on jouduttu keskittymään solidaarisuusaloitteisiin, jotta Venäjän Ukrainaan kohdistaman perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen vaikutuksia voitaisiin torjua ja hillitä yhteisvoimin.

4.2 Tonavan aluetta koskeva strategia ja Itämeri-strategia ovat olleet EU:n neljästä makroaluestrategiasta ne, joissa vaikutus yhteistyötoimien täytäntöönpanoon on selkeästi ollut suora.

— Tonavan aluetta koskevalla strategialla ja Itämeri-strategialla (sekä kyseisten makroalueiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla ja työmarkkinaosapuolilla) on ollut tärkeä merkitys Ukrainan tukemisessa sodasta alkamisesta lähtien, sillä niiden avulla on lisätty yhteyksiä Ukrainan ja EU:n välillä. Toimissa on keskitytty ukrainalaisten pakolaisten kotouttamiseen ja turvallisten tavaraliikennekäytävien luomiseen. Ukrainan toimiminen Tonavan makroalueen puheenjohtajana vuonna 2022 oli väkevä osoitus tästä sitoumuksesta. Ukraina on sodasta huolimatta lisännyt huomattavasti osallistumistaan kaikilla Tonavan aluetta koskevan strategian painopistealoilla.

— Itämeren makroalueella kaikki yhteistyö Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa on keskeytetty, ja pyrkimyksenä onkin nyt vahvistaa entisestään Itämeri-strategian asemaa EU:n jäsenvaltioiden, Norjan ja Islannin välisen yhteistyön strategisena rajapintana.

4.2.1 Vaikka makroaluestrategioiden pitkän aikavälin toimintalinjoja ei pitäisi herkästi muuttella, erityisesti globaalin geopoliittisen ympäristön rakenteelliset muutokset (Ukrainan sota on tässä yhteydessä keskeinen tekijä) vaikuttavat kaikkien neljän makroaluestrategian sisältöön, sillä ne asettavat alueiden välisen ja rajatylittävän yhteenkuuluvuuden ja yhteistyön jälleen tärkeään asemaan Euroopassa ja myös Euraasian alueella.

5. Makroaluestrategioiden merkitys ja vaikutukset vihreän, digitaalisen ja sosiaalisen siirtymän toteuttamisen kannalta

5.1 Vaikka kaikilla neljällä makroaluestrategialla tuetaan EU:n vihreälle, digitaaliselle ja sosiaaliselle siirtymälle asetettujen tavoitteiden saavuttamista, on selvää, että täytäntöönpanoprosessit vaihtelevat makroaluestrategioittain, koska alakohtaisen toimintapolitiikan (ympäristö-, digi- ja innovointi- sekä sosiaalipolitiikan) täytäntöönpanotasoissa ja -valmiuksissa on eroja ja EU:n ulkopuolisten maiden valmius vastata siirtymiin liittyviin haasteisiin saattaa olla heikompi.

5.2 On syytä huomata, että jos tällaisiin eroihin ei puututa erityisin, ennen kaikkea suurimmissa vaikeuksissa olevia makroaluestrategioita koskevin tuki- ja rahoitustoimenpitein, mahdollisuudet edistää taloudellista kilpailukykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta uhkaavat muuttua ongelmiksi, jotka kasvattavat kehittyneempien ja vähemmän kehittyneiden alueiden välistä kuilua entisestään. Tämä aiheuttaa haasteita myös, kun on kyse syrjäisistä tai kaukaisista alueista, jotka ovat aina epäedullisessa asemassa keskusta-, kaupunki- tai suurkaupunkialueisiin verrattuna. Tuki ja kannustimet alueellisen ja rajatylittävän yhteistyön edistämiseksi voivat olla tässä yhteydessä erittäin hyödyllisiä.

5.3 Neljännen täytäntöönpanokertomuksen huolellinen tarkastelu ja Interreg-ohjelmista vuosina 2014–2020 rahoitettujen hankkeiden analyysi osoittavat vihreän ja digitaalisen siirtymän kytkeytyvän tiiviisti toisiinsa. Vaikka erilaisia hankkeita käynnistettiin ja toteutettiin, on epäselvää, edistivätkö ne käytännössä tehokkaasti muutosten aikaansaamista. ETSK katsoo, että saavutettuja tuloksia olisi hyödynnettävä vuosien 2021–2027 Interreg-ohjelmien tarjoamien mahdollisuuksien turvin.

5.4 ETSK:n mielestä kaikkien makroaluestrategioiden epäkohtana on se, että vihreän ja digitaalisen siirtymän prosesseja ei ole kytketty sosiaalisen siirtymän prosesseihin, minkä seurauksena sosiaalinen ulottuvuus rajoittuu monissa tapauksissa sellaisten ryhmien osallistamiseen ja osallistumiseen eri tavoin, jotka eivät edusta kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten tarpeita ja etuja kokonaisuudessaan. Komitea toteaa aihetta ”Valtiorajat ylittävien klustereiden rooli pyrittäessä edistämään talouden lähentymistä ja kilpailukykyä makroalueilla – esimerkkinä Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia” käsittelevässä valmisteleavassa lausunnossaan ⁽¹⁾, että tulokset sosiaalisten ja alueellisten erojen vähentämisessä ja ympäristön kannalta kestävä kehityksen edistämässä ovat edelleen vaatimattomia, mikä johtuu todennäköisimmin hallinnon ja hallitustenvälisen järjestelyjen monimutkaisuudesta, byrokratian määrästä, alueiden välisen yhdenmukaisuuden puutteesta sekä työmarkkinaosapuolten, sosioekonomisten toimijoiden ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden riittämättömästä osallistumisesta.

5.5 Vihreän ja digitaalisen siirtymän strategioiden tavoitteena on siirtää tuotannon painopiste määrän lisäämisestä laadun parantamiseen. Vaikka tämä lähestymistapa on oikea ja ETSK:n periaatteiden mukainen, siihen liittyy ongelmia, jotka saattavat ratkaisemattomina johtaa siihen, että lisäarvo jää saamatta ja vaikutukset ovatkin haitallisia. Työllisyystaso ja verotulot ovat tiiviisti sidoksissa BKT:n kasvuun: jos BKT supistuu, terveydenhuollon, koulutuksen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden rahoittaminen on vaikeampaa.

5.6 EU:n vastaus tähän paradoksiin on Euroopan vihreän kehityksen ohjelma eli joukko kestävää talouskasvua tukevia toimenpiteitä, joissa otetaan huomioon ympäristö, luonnonvarat ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman strategisesta luonteesta huolimatta monet tekijät voivat vaarantaa sen onnistumisen vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemisessa. Käytettävissä olevien henkilövoimavarojen supistuminen ja terveydenhuolto- ja eläkemenojen kasvu uhkaavat vähentää resursseja, jotka olisivat tarpeen vihreään ja digitaaliseen siirtymään tehtävien investointien tukemiseksi makroaluestrategioiden puitteissa.

5.7 Vihreä ja digitaalinen siirtymä on välttämättömyys, mutta se uhkaa erityisesti makroaluestrategioiden tasolla jäädä riittämättömäksi ja edellyttää lisätoimenpiteitä, jotta yhteiskunnassa saadaan aikaan kokonaisvaltaista ja kestävää talouskehitystä talouskasvun ohella.

5.7.1 Älykäs erikoistuminen ja klusterit ovat tärkeitä vihreän ja digitaalisen siirtymän kannalta: i) yritysten verkostoitumisen ja yritysklustereiden perustamisen edistäminen on ollut yksi toimivimmista keinoista tukea pk-yritysten innovointi- ja kehitystoimintaa, ja ii) välitystoiminta neuvonnan ja hallinnollisten palvelujen muodossa (aluekehitysvi-rastojen, kauppakamarien, klustereiden hallinnoijien tms. kautta) lisää verkostoitumisen ja klustereiden muodostamisen tuloksekkuutta (ks. ETSK:n valmisteleva lausunto ⁽²⁾).

⁽¹⁾ EUVL C 282, 20.8.2019, s. 14.

⁽²⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Valtiorajat ylittävien klustereiden rooli pyrittäessä edistämään talouden lähentymistä ja kilpailukykyä makroalueilla – esimerkkinä Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia” (valmisteleva lausunto) (EUVL C 282, 20.8.2019, s. 14).

5.8 Lisäksi ETSK katsoo, että digitaalisen ja vihreän siirtymän haasteiden kääntäminen todelliseksi mahdollisuudeksi edellyttää sosiaalisen siirtymän tukemista ja sellaisten yhteiskehittämisfoorumien perustamista, joissa kansalaisyhteiskunnalle ja työmarkkinaosapuolille annetaan johtava rooli, jotta työmarkkinaosapuolten ja talouselämän osapuolten tarpeet ja ongelmat voidaan ottaa kehitykseen ja yhteenkuuluvuuteen liittyvien valintojen lähtökohdaksi.

5.9 Makroalustrategioiden puitteissa olisi tehtävä kokeiluja innovatiivisten välineiden, esimerkiksi kestävyysajattelun mukaisia verotus- ja kannustinjärjestelmiä koskevien aloitteiden, kehittämiseksi tai sellaisen verojärjestelmän luomiseksi, jonka avulla yhteiskunnan tarpeisiin voidaan vastata heikosta tai negatiivisesta talouskasvusta huolimatta. Tällaiset toimenpiteet ilmentävät pitkälle kehittyneitä häiriönsietokykyä, ja niiden turvin pystytään ennakoimaan kriisejä, jotka koettelevat makroalustrategioiden piiriin kuuluvia alueita tätä nykyä säännöllisesti.

5.10 Makroalustrategioiden avulla olisi tuettava ajattelu- ja toimintatapojen muutosta, jonka pohjalta voidaan suunnitella strategioita ja toteuttaa toimenpiteitä koheesiopolitiikan ja Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. ETSK kiinnittää tässä yhteydessä huomiota eri makroalueiden välisen yhteistyön vähäisyyteen ja korostaa tarvetta vahvistaa makroalueiden välisiä valmiuksien kehittämistävälineitä ja tehdä niitä tunnetuiksi.

5.11 Jotta makroalueet pystyvät sopeutumaan erityisesti digitaaliseen siirtymään, makroalustrategioita olisi tuettava huolehtimalla ennen kaikkea asianmukaisen ja perusteellisen koulutuksen tarjonnasta. Makroalustrategioihin osallistuvien maiden (EU:n jäsenvaltiot, ehdokasmaat jne.) välillä on eroja, ja niiden välinen digitaalinen kuilu onkin tarpeen kuroa umpeen. ETSK:n valmisteleman lausunnon⁽³⁾ mukaan on tärkeää, että makroalustrategiat hyötyvät tulevaisuudessa merkittävästi tuotannon digitalisaatioon liittyvän koulutustoiminnan tehokkaista verkostoista sekä aloitteista, joilla pyritään kohti todellisia alueiden välisiä perus- ja soveltavan tason tutkimus- ja kehittämistoiminnan tutkimus- ja innovaatio-ekosysteemejä.

6. Makroalustrategioiden alueellinen ulottuvuus sekä kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten osallistuminen

6.1 Vaikka makroalustrategiat ovat koheesiopolitiikan yleistavoitteen mukaisia, ETSK katsoo, että ruohonjuuritasolta lähteviä aloitteita on vahvistettava ja parannettava taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Tämä koskee erityisesti ohjelma- ja muita suunnittelutoimia, esimerkiksi välillisesti hallinnoitaviin EU-varoihin liittyvien täytäntöönpanovälineiden käyttöönottoa.

6.2 ETSK katsoo, että makroalustrategioiden täytäntöönpanossa olisi keskityttävä alueelliseen toimintaan eikä niiden pitäisi palvella EU:n strategioiden soveltamista alue- ja paikallistasolla, kuten tietyissä tapauksissa näyttää tapahtuvan. EU:n strategioiden olisi pikemminkin tarjottava puitteet paikallisyhteisöjen omien kehittämishankkeiden (CLLD) kaltaisten aloitteiden käynnistämiseksi. Näin toimenpiteet voitaisiin määritellä niitä tarvitsevien alueiden omista lähtökohdista käsin.

6.3 Kansalaisten osallistumista, sitoutumista ja motivaatiota voidaan lisätä vahvistamalla paikallis- ja aluehallinnon osallistumista ja toteuttamalla pieniä alueellisia tai rajatylittäviä alueellisia hankkeita, jotka tuottavat välittömästi selkeitä tuloksia. Hyviä esimerkkejä ovat terveysuhkiin ja sairaaloiden hätätilanteisiin liittyvät yhteistyöhankkeet ja vastaavalla tavalla organisoitu katastrofien torjuntahanke, joissa on ratkaistavana samantyyppisiä ongelmia mutta joista myös saadaan samankaltaisia hyötyjä.

6.4 Makroalueilla tarvitaan covid-19-pandemian ja Ukrainan sodan kaltaisten haasteiden sekä tulevana vuosina edessä olevien haasteiden vuoksi paitsi vahvaa poliittista tukea myös kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten laajempaa osallistumista hallinto- ja täytäntöönpanoprosessiin, ja lisäksi elinkeinoelämää on tuettava pk-yritysten kilpailukykyä parantavien toimenpitein.

6.5 Jokaisen makroalustrategian puitteissa on toteutettu aloitteita, mutta on selvää, että täytäntöönpano on aina hoidettava täysin toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti niin, että kuhunkin makroalustrategiaan saadaan liitettyä todellinen monialainen ulottuvuus (kansalaisyhteiskunnan osallistuminen), joka täydentää ja vahvistaa vertikaalista ulottuvuutta (alueiden ja paikallisten elinten osallistuminen) ja monitasoista hallintoa. Näin voidaan huolehtia siitä, että yksittäisten valtioiden ja alueiden tavoitteet eivät mene yhteisten etujen edelle.

6.6 ETSK katsoo, että alue- ja paikallistasolla olisi edistettävä mahdollisimman laaja-alaista koulutusta, keskustelua ja tiedonvaihtoa makroalueiden kannalta kiinnostavista taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristöön liittyvistä valinnoista. Tässä voitaisiin tukeutua tiettyihin menetelmiin, joita on jo kokeiltu muissa yhteyksissä ja jotka perustuvat paikallisten elinten, työmarkkinaosapuolten ja talouselämän osapuolten sekä muiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden yhteistyöhön.

⁽³⁾ Euroopan talous- ja sosiaaliskomitean lausunto aiheesta ”Valtiorajat ylittävien klustereiden rooli pyrittäessä edistämään talouden lähentymistä ja kilpailukykyä makroalueilla – esimerkkinä Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia” (valmistelevala lausunto) (EUVL C 282, 20.8.2019, s. 14).

6.7 Kunkin makroaluestrategian puitteissa olisi perustettava kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten foorumi. Foorumin toiminta olisi sovitettava yhteen muiden sidosryhmäfoorumien toiminnan kanssa, ja sitä olisi kehitettävä sellaisen toimintamallin mukaisesti, joka mahdollistaa talouselämän osapuolten ja työmarkkinaosapuolten edustajien todellisen osallistumisen strategioiden täytäntöönpanoon makroalue-, alue- ja paikallistasolla. Tällaisten vuotuisten foorumeiden avulla voidaan varmistaa makroaluestrategioiden jatkuvuus, ja ne voivat tarjota tilaisuuksia uusien innovatiivisten ideoiden esittämiselle sekä yritysten välisille (B-2-B) kokouksille. Ne auttavat myös lisäämään makroaluestrategioiden näkyvyyttä ja niitä koskevaa tiedotusta ja vahvistavat makroalueiden keskinäistä yhteistyötä lähinnä naapurialueiden välisen hyvien käytäntöjen vaihdon kautta. ETSK ehdottaa, että foorumit järjestetään vuorotellen eri paikoissa kunkin makroaluestrategian piiriin kuuluvilla alueilla, ja ilmaisee halukkuutensa tukea näitä tapahtumia aktiivisesti.

6.8 On ratkaisevan tärkeää edistää valmiuksien kehittämistoimia, joilla tuetaan sekä paikallis- että alueviranomaisia, ja tehostaa kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten ennakoivaa osallistumista makroaluestrategioiden kehittämiseen. Makroaluestrategioihin liittyviin hankkeisiin olisikin sovellettava kumppanuusperiaatetta, jotta voidaan varmistaa, että paikalliset sidosryhmät pääsevät aktiivisesti mukaan. Tämän pitäisi myös auttaa lisäämään kansalaisten tietoisuutta ja tietämystä makroaluestrategioihin liittyvistä keskeisistä aiheista ja toimista.

6.9 ETSK ehdottaa erityisesti Erasmus-ohjelman kaltaisen järjestelmän perustamista makroaluestrategioiden piiriin kuuluvien alueiden välistä lyhyen ja keskipitkän ajan virkamiesvaihtoa varten ja ilmaisee halukkuutensa viedä aloitetta omalta osaltaan eteenpäin. Komitea uskoo vakaasti, että tämä edistää huomattavasti valmiuksien kehittämistä ja tietoisuuden lisäämistä ja auttaa myös vähitellen ratkaisemaan eri maiden välisistä eroista johtuvia byrokraattisia ongelmia.

7. Muut ensisijaiset toimet makroaluestrategioiden vaikuttavuuden parantamiseksi

7.1 On ensisijaisen tärkeää huolehtia siitä, että makroaluestrategiat ovat johdonmukaisia ja linjassa koheesiopolitiikan ja Agenda 2030 -toimintaohjelman kanssa, jotta yksittäiset edut eivät mene yhteisten etujen edelle. Makroaluestrategioiden suunnittelu- ja kehittämisprosessiin liittyy kyllä velvoite saattaa strategia vastaamaan koheesiopolitiikan painopisteitä, mutta jotkin makroaluestrategiat ovat vain osittain linjassa Agenda 2030:n kanssa.

7.2 Mitä tulee makroaluestrategioiden johdonmukaisuuteen ja täydentävyyteen Agenda 2030:n kanssa, myönteisenä kehityssuuntauksena mainittakoon EU:n Itämeri-strategian puitteissa käynnistetty, toimintaohjelman täytäntöönpanon haasteisiin pureutuva *Baltic 2030 – Bumps on the Road* -aloite. Siinä yksilöidään Itämeri-strategian painopisteitä parhaiten vastaavat kestävä kehityksen tavoitteet, ja lisäksi sen avulla on luotu tehokas järjestelmä hankkeiden suunnittelun ja tuloksellisuuden mittaamisen tueksi.

7.3 Makroaluestrategioiden muokkaaminen Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteiden mukaisiksi ja sen varmistaminen, että niillä täydennetään vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan tavoitteenasettelua, on aivan varmasti tärkeä toimenpide, jolla makroalueisiin liittyviä hankkeita saadaan tehostettua. Strategioissa olisi otettava ensisijaisesti huomioon seuraavat kestävä kehityksen tavoitteet: **3. terveys ja hyvinvointi, 4. laadukas koulutus, 5. sukupuolten tasa-arvo, 7. edullinen ja puhdas energia, 8. ihmisarvoinen työ ja talouskasvu, 9. teollisuus, innovointi ja infrastruktuuri, 11. kestävät kaupungit ja asuinyhteisöt, 12. kestäväpohjainen kulutus ja tuotanto, 13. ilmastotoimet, 14. vedenalainen elämä ja 15. maanpäällinen elämä.**

7.3.1 Koska käsiteltäviä aihealueita on paljon ja käytettävissä olevat resurssit ovat niukat, on kuitenkin suositeltavaa priorisoida tehtävät tarkoituksenmukaisesti seuraavien kahden keskeisen näkökohdan pohjalta:

— aikataulutuksen ajankohtaisuuden, kiireellisuuden sekä tehtävän hoidon vaatiman ajan mukaan

— tärkeysjärjestys sen mukaan, missä tehtävissä makroaluetoinnin voidaan odottaa tuovan eniten lisäarvoa.

7.4 Makroaluestrategioiden onnistuminen riippuu selkeästi makroalueiden kyvystä varmistaa, että EU:n, valtioiden ja alueiden varoilla sekä muilla julkisilla ja yksityisillä varoilla voidaan rahoittaa makroaluestrategioiden painopistealoja hankkeiden tukemisen kautta. Tämä on ensisijaisen tärkeää, ja on selvää, että tätä mahdollisuutta on vahvistettava täydentävillä suunnitelmilla ja eri rahoitusmahdollisuuksien välisillä synergioilla. Tässä yhteydessä on kannustettava mahdollisuuksien mukaan yhdistelemään ylikansallista ja rajatylittävää rahoitusta valtio- ja aluekohtaiseen rahoitukseen, myös monialaisen toimintamallin avulla.

7.5 Kaikissa makroaluestrategioissa valittua suuntaa sekä vuoropuhelu- ja yhteistyöverkostoja olisi tehtävä tunnetuiksi Euroopan sosiaalirahaston (ESR), Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) hallintoviranomaisten keskuudessa, jotta tältä pohjalta voidaan kartoittaa tiettyihin aiheisiin liittyviä ongelmia ja mahdollisuuksia, joihin voidaan tarttua eri rahoituslähteiden turvin.

7.6 Lisäksi on ratkaisevan tärkeää todella ottaa keskeiset kehitystä edistävät paikalliset toimijat (pk-yritykset, nykyiset teollisuusklusterit, paikalliset pankit, yhteiskunnalliset yritykset, ammattiliitot, tiedeyhteisö, kansalaisjärjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan organisaatiot) sekä monikansalliset yritykset ja kansainväliset rahoituslaitokset ja pankit makroaluestrategioihin mukaan. Strategioissa olisi noudatettava kumppanuusperiaatetta kaikilta osin, ja asianomaiset sidosryhmät olisi osallistettava niihin täysipainoisesti.

7.6.1 Pk-yritysten ongelmana on, että niillä on rajalliset mahdollisuudet saada tarkoituksenmukaista tietoa ja ettei niillä ole teknisiä valmiuksia hyödyntää tarjoutuvia mahdollisuuksia. Yritysklustereiden sekä yritysten ja hallintotahojen klustereiden kehittäminen voisi olla yksi keino ongelman ratkaisemiseksi.

8. Etenemisenäkymät

8.1 Tulevaisuus tuo makroalueille entistä kovempia haasteita, ja näistä saattaa kehkeytyä nopeasti ongelmia, jos niihin ei vastata aluetasolla asianmukaisesti. ETSK kiinnittää huomiota siihen, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla ja työmarkkinaosapuolilla on keskeinen merkitys päätöksenteon parantamisessa. Näin on erityisesti siksi, että ne saattavat paikallis- ja alueyhteisöt lähemmin tekemisiin makroaluestrategioiden kanssa ja kannustavat jäsenvaltioita mutta myös Euroopan komissiota ottamaan kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolet entistä tiiviimmin mukaan ja siten vahvistamaan tunnetta osallisuudesta ohjelmiin.

8.2 ETSK toteaa, että makroaluestrategioiden avulla puututaan kysymyksiin, jotka edellyttävät useiden maiden yhteistyötä monialaisesti ja monitasoisen hallinnon pohjalta. Makroaluestrategioilla olisi vahvistettava niiden piiriin kuuluvien alueiden identiteettiä lisäämällä kansalaisten vastuuta ja aktiivista osallistumista. Makroalueyhteistyön pehmeä luonne pitäisi nähdä vahvuutena, sillä se mahdollistaa ratkaisut, joita on virallisemmissa yhteyksissä usein vaikea saada aikaan, kun kansalliset intressit kilpailevat keskenään. Todellisuudessa näin ei kuitenkaan tehdä. Kansalliset keskusviranomaiset ovat vastuussa makroaluestrategioiden täytäntöönpanosta, mikä johtaa byrokraattisiin ja monimutkaisiin menettelyihin ja vähentää lopulta kiinnostusta makroaluestrategioita kohtaan.

8.3 ETSK suhtautuu myönteisesti aloitteeseen käynnistää institutionalisoitu kansalaisvuoropuhelu makroalueilla ja katsoo voivansa olla hyödyksi asiassa. On myös tärkeää, että komitealla on järjestäytynyttä kansalaisyhteiskuntaa edustavana toimielimenä entistä aktiivisempi rooli ja että se kuuluu kaikkien makroaluestrategioiden hallintoelimiin. Tämä voi tehostaa synergioita ja yhteistyötä.

8.4 ETSK katsoo, että makroaluestrategioiden yhteydessä pitäisi harkita erilaista hallintomallia. Koska poliittisen tason edustajina toimivat ulkoasiainministerit, operatiivista tasoa olisi lujitettava tehostamalla yhteistyötä EU-asioista ja EU-varojen käytöstä vastaavien ministeriöiden kanssa. Myös alueviranomaisten osallistaminen ja niiden hallinnollisten valmiuksien vahvistaminen tätä varten on ratkaisevan tärkeää makroaluestrategioiden täytäntöönpanon kannalta.

8.5 ETSK katsoo, että energia- ja digitaalisen siirtymän sekä EU:n politiikan sosiaalisen ulottuvuuden olisi kytkeydyttävä tiiviimmin toisiinsa. Koska vuosi 2023 on Euroopan osaamisen teemavuosi, olisi kiinnitettävä enemmän huomiota siihen, miten energiasiihtymän toteutumisesta voidaan tehdä mahdollista kehittämällä työntekijöiden taitoja ja osaamista.

8.6 Makroaluestrategioiden sidosryhmiä kannustetaan harjoittamaan tiiviimpää seurantaa, määrittelemään konkreettisia ja kohdennettuja hankkeita, ohjelmia ja toimia mitattavine lähtökohtineen ja tuloksineen ja tarkastelemaan saavutettua edistystä tältä pohjalta.

8.7 ETSK panee merkille, että Euroopan komissio on tehnyt paljon työtä makroaluestrategioiden tunnettuuden lisäämiseksi. Viestinnän parantaminen ei kuitenkaan ole vain yhden keskeisen toimijan käsissä, vaan se riippuu myös jäsenvaltioista ja makroaluestrategioista. Kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten osallistuminen saattaa olla ratkaisevan tärkeää, ja komitea voi auttaa asiassa tätä kautta.

8.8 ETSK katsoo, että makroaluestrategioilla on tärkeä merkitys alueiden sosiaalisen, alueellisen ja taloudellisen yhteenkuuluvuuden kannalta mutta ne edistävät myös naapurimaiden yhdentymistä EU:hun. Tähän liittyen on pantava enemmän painoa pyrkimyksille muuttaa makroaluestrategioita niin, että ne herättäisivät luottamusta ja niiden avulla voitaisiin näyttää mallia muutoksen aikaansaamisesta ja edistää eurooppalaisia arvoja. Lisäksi on parannettava alueiden välisten ja rajatylittävien aloitteiden ja hankkeiden kestäväpohjaisuutta, jatkuvuutta ja keskinäisiä yhteyksiä. Muunkinlaista vakiintunutta alueiden välistä ja rajatylittävää yhteistyötä, kuten eurooppalaisia alueellisen yhteistyön yhtymiä (EAYY) ja Euroregio-alueita, olisi hyödynnettävä kokonaisvaltaisella tavalla, makroaluestrategioiden soveltamisalan mukaisesti.

8.9 Ympäristönäkökulmasta on olennaista parantaa makroalueiden toiminnallisia valmiuksia tukea ilmastomuutoksen torjuntaa ja tarjota kansalaisyhteiskunnalle hyödyllisiä välineitä riskien hallintaan ja kestävien elämäntapojen omaksumiseen.

8.10 Talouden osalta on ensisijaisen tärkeää tukea talousmallin muutosta paikallis- ja aluetasolla luonnonvarojen ja raaka-aineiden kulutuksen vähentämiseksi. On tarpeen edistää painopisteen siirtämistä päästöttömyyttä, kestävästä liikennettä ja liikkumista, kiertotaloutta, kestävästä matkailusta ja paikallistalouden vauhdittamista koskeviin aloitteisiin.

8.11 Jotta digitalisaation, robotisaation ja bioteknologian kaltaisia teknologisia innovaatioita voidaan edistää ja ne saadaan tuotua kaikkien ulottuville, on parannettava osaamista, investoitava nykyistä enemmän turvalliseen ja kestävästä digitaaliseen infrastruktuuriin sekä tuettava yrityksille, julkishallinnolle ja kansalaisille suunnattuja aloitteita. Tämä on tarpeen erityisesti julkisten palvelujen digitalisointia silmällä pitäen.

8.12 Väestönkehitykseen liittyvät ja sosiaaliset suuntaukset vahvistavat toisiaan. Väestön ikääntyminen sekä maiden ja Euroopan sisäinen muuttoliike, syntyvyyden lasku ja perheiden väheneminen aiheuttavat haasteita hyvinvointijärjestelmille ja paikalliselle ja alueelliselle kehitykselle. Näillä väestönkehityksen suuntauksilla on paitsi vakavia sosiaalisia vaikutuksia, esimerkiksi sosiaalisen syrjäytymisen ja eriarvoisuuden lisääntyminen, myös taloudellisia vaikutuksia, kuten työvoimapula matkailualan kaltaisilla työvoimavaltaisilla aloilla. On siis niin ikään ensiarvoisen tärkeää kiinnittää enemmän huomiota elämänlaatuun, ihmisarvoiseen työhön, hyvinvointiin ja nuorten osallistamiseen.

8.13 ETSK uskoo ja toivoo, että Euroopan parlamentin aluekehitysvaliokunnan hyväksyttyä mietintönsä koheesiopolitiikan roolista moniulotteisten ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa Välimeren alueella (2022/2059(INI)) aika on kypsä makroaluestrategian toteuttamiselle myös läntisen Välimeren alueilla.

Bryssel 14. kesäkuuta 2023.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Oliver RÖPKE*
